

Сприяння інноваціям у Європі: Партнерство науково-дослідних і національних бібліотек у рамках проекту Європейської бібліотеки.

17–18 вересня 2013 р. у м. Амстердам, Нідерланди в Амстердамській центральній публічній бібліотеці відбулася щорічна Міжнародна конференція Європейської бібліотеки Promoting innovation in Europe: The European Library partnership of research and national libraries («Сприяння інноваціям у Європі: Партнерство науково-дослідних і національних бібліотек у рамках проекту Європейської бібліотеки»), яка була організована за підтримки CENL, LIBER і CERL. Конференція була присвячена питанням інноваційних технологій у Європі, новим стратегіям розвитку Європейської бібліотеки (The European Library, TEL), керуванню великими міжнародними проектами в епоху цифрових технологій, створенню електронних, взаємопов'язаних колекцій і європейським перспективам до 2020 р. (Javier Hernández-Ros Horizon 2020 and CEF (Connecting Europe Facility): opportunities for libraries – Javier Hernandez-Ros, European Commission).

Переваги участі в проектах TEL.

Декілька доповідей були присвячені обговоренню ролі The European Library у розвитку бібліотек, інформаційні ресурси яких представлені в рамках проекту TEL. Підкреслювалось, що в епоху стрімкого розвитку електронних ресурсів надзвичайно важливою є можливість представити свою велику або маленьку бібліотеку так, щоб її помітили, щоб про неї дізналися. Очевидно, що представлення оцифрованих документів на власному сайті бібліотеки заохочує читачів його відвідувати, але представлення документів у ресурсах TEL не помножує кількість користувачів у декілька разів, а збільшує їх кількість на порядок. Сьогодні на порталі новин TEL можна також розмістити інформацію про важливі бібліотечні події¹.

Стратегічні задачі проекту Europeana.

Доповіді щодо стратегічного плану проекту *Europeana* стосувалися головних аспектів і підходів, які поділяються на чотири стратегічні ланки:

- збирання контенту з метою створення відкритого, надійного джерела європейської культурної спадщини;
- сприяння поширенню знань, інноваціям і просвітницькій діяльності у сфері культурної спадщини;
- надання доступу до культурної спадщини користувачам, у будь-якому місці і в будь-який час;
- заохочення нових користувачів до участі в збиранні й дослідженні європейської культурної спадщини.

¹ <http://www.slideshare.net/EuropeanLibraryadam-sofronijevic-annual-tel-meeting-2013-amsterdam>.

Головна мета проекту Europeana знаходить нові ідеї та взаєморозуміння в процесі світового онлайн-обміну багатствами культурної спадщини. Люди зі всього світу отримують можливість досліджувати цифрові ресурси музеїв, бібліотек, архівів та аудіовізуальних колекцій Європи, що сприяє розкриттю змісту історико-культурних ресурсів у багатомовному інформаційному просторі, де користувачі можуть спілкуватись, ділитися думками та шукати натхнення серед багатого розмаїття культурної і наукової спадщини Європи ².

Проекти TEL та європейських бібліотек.

Europeana Newspaper – проект спрямований на відбір та агрегацію європейських газет. Проект спрямовано на цілісне вирішення проблем, пов'язаних з оцифруванням газетних матеріалів:

- використання методів розпізнавання тексту (OCR), постатейної сегментації матеріалів (OLR), визначення імен осіб (NER);
- оцінка якості оцифрування;
- перетворення локальних моделей метаданих до моделі метаданих Європейської бібліотеки (EDM);
- стандартизація метаданих у співпраці з зацікавленими спеціалістами державного та приватного сектору ³.

Europeana Cloud – це проект, який передбачає вдосконалення каналів обміну інформацією, він координується Europeana Foundation і призначений для створення хмарної системи проекту Europeana та інших агрегаторів, яка має забезпечити нову якість змісту, нові метадані, нову систему зберігання даних, нові інструменти й послуги для дослідників і нову платформу Europeana, призначену для наукових досліджень ⁴.

Europeana 1914–1918 – електронна колекція, започаткована за ініціативою Оксфордського університету, у рамках якої люди з усієї Великобританії надали сімейні листи, фотографії та сувеніри часів Першої світової війни для створення спільного цифрового ресурсу. Успіх ідеї Оксфордського університету став підґрунтям створення загальноєвропейського цифрового ресурсу архівів, бібліотек, музеїв, інших національних та місцевих культурних установ Європи. Спільно з британськими, німецькими, словенськими, люксембурзькими, ірландськими

² <http://www.slideshare.net/EuropeanLibrary/1105-louise-26346436>; <http://www.slideshare.net/EuropeanLibrary/outcomes-of-bas-savenije-director-general-of-the-national-library-of-the-netherlands>.

³ <http://www.slideshare.net/EuropeanLibrary/1105-louise-26346436>; <http://www.slideshare.net/EuropeanLibrary/europeana-newspaper-alastair-dunning-programme-manager-at-the-european-library>.

⁴ <http://www.slideshare.net/EuropeanLibrary/1105-louise-26346436>; Valentine Charles «Recommendations from the Technical and Interoperability Working Group»; http://www.slideshare.net/EuropeanLibrary/tel-linkeddataset2013130918145045_phpapp02.

та іншими учасниками Першої світової війни Europeana формує онлайнкову історичну колекцію. Проект залучає пам'ятні речі періоду Першої світової війни (1914–1918): листи, листівки, фотографії та розповіді ⁵.

CENDARI (Collaborative European Digital Archive Infrastructure) (об'єднана європейська цифрова архівна інфраструктура) – це науково-дослідне співробітництво, спрямоване на інтеграцію цифрових архівів і ресурсів з метою проведення досліджень середньовічної та сучасної європейської історії. Проект інтегрує інформаційні ресурси, залучає провідних істориків та історичні дослідницькі інфраструктури (архіви, бібліотеки, історико-культурні цифрові проекти), з метою полегшення й покращення зручності роботи істориків. CENDARI збирає європейські «приховані» архівні колекції документів часів середньовіччя та епохи Першої світової війни, які можуть бути в даний час невідомі науковцям. Інформаційні ресурси наукових бібліотек України також могли б бути представлені в цьому проекті ⁶.

Найближчим часом планується започаткувати проект TEL для бібліотек **Східної Європи**, який більш повно буде розкривати фонди бібліотек цієї частини Європи. Назва проекту ще не затверджена. Тематика колекцій, керівні групи, джерела фінансування та інші організаційні питання поки що в розробці. Намічено цілі проекту:

- представлення фондів бібліотек-партнерів;
- популяризація послуг, що надаються бібліотеками-партнерами;
- залучення бібліотек-партнерів до участі в різних проектах TEL;
- забезпечення доступу до малодосліджених матеріалів, які можуть становити інтерес для широкої групи європейських дослідників ⁷.

Research Library UK (RLUK) – спільний проект TEL і наукових бібліотек Великобританії. До TEL приєднався консорціум наукових бібліотек Сполученого Королівства Великобританії – Research Library UK (RLUK). RLUK надає доступ до ресурсів TEL і TEL має доступ до ресурсів RLUK. Першим результатом приєднання до TEL була інтеграція дуже великої кількості linked open data (LOD) – приблизно 20 млн бібліографічних записів, які описують і дають посилання на найбагатші бібліотечні колекції Великобританії, за тематикою: від антропології до зоології. Наукові національні колекції Великобританії, у тому числі фонди трьох національних

⁵ <http://www.slideshare.net/EuropeanLibrary/europeana-collections-19141918-and-the-great-war-online-the-set-up-of-huge-thematic-portal-frederic-lemmers-the-royal-library-of-belgium>.

⁶ <http://www.slideshare.net/EuropeanLibrary/1326348395>; <http://www.slideshare.net/Euro-peanLibrary/building-a-research-infrastructure-on-the-first-world-war-across-borders-dr-anna-bohn-cendari-researcher-freie-universitat-berling>.

⁷ Svetlana Epema «The European Library: Communication with Partners».

бібліотек, тепер будуть доступні на сайті TEL. У співпраці з TEL, планується розширення агрегації метаданих, які вже налічують близько 200 млн записів, і це має стратегічне значення й актуальність для поширення наукового доробку Великобританії за рахунок більш тісної співпраці з європейськими партнерами та зацікавленими сторонами. Крім того, RLUK зможе досягти багатьох своїх стратегічних і тактичних цілей завдяки цьому партнерству з TEL, зможе зробити доступними знання національних скарбів для більш широкої аудиторії, відповідно до принципів відкритості й доступності ресурсів⁸.

Проект *British Library Labs* – створив інтерактивне середовище для науковців і дослідників з метою обговорення ідей з оцифрування, розпізнавання тексту тощо (доповіді про проект). Проект передбачає отримання матеріальної винагороди та можливість втілити свою ідею в життя за допомогою команди British Library. Ідеї обговорюються прямо на сайті, з них обираються найперспективніші. British Library організує зустрічі, у рамках яких обирається команда і куратор проекту⁹.

Система *CORE (COncnecting REpositories)* – пропонує технічну платформу для підтримки трьох основних фаз проектів відкритого доступу до наукових публікацій: 1) метадані, 2) агрегація повнотекстового контенту, 3) обробка інформації, поповнення, та представлення веб-ресурсу. Основною метою CORE є агрегація дослідницьких документів з різних джерел і організація вільного доступу до них. Метою використання платформи CORE є створення технічної інфраструктури відкритого доступу до дослідницької інформації з урахуванням різних потреб користувачів. Система CORE створена з метою підтримки широкого кола користувачів, які мають потребу в адмініструванні даних, керуванні колекціями, організації доступу до них, аналітичних дослідженнях тощо¹⁰.

Служба *EOD (eBooks on Demand)* – створення електронних колекцій за замовленням користувачів. У межах цієї послуги користувачі можуть замовити книгу на оцифрування через бібліотечні каталоги та отримати її через мережу обслуговування EOD. Книги оцифровані в такий спосіб, включаються в електронні ресурси бібліотек-учасниць проекту і стають доступними в Інтернеті. З 2009 р. ці книги можна замовити у вигляді репритних видань на додаток до цифрової версії. Служба EOD була

⁸ <http://www.slideshare.net/EuropeanLibrary/3110-paul>; <http://www.slideshare.net/EuropeanLibrary/mike-mertens-rluk>.

⁹ <http://www.slideshare.net/EuropeanLibrary/british-library-labs-aly-conteh-digitisation-programme-manager-at-british-library-labs>.

¹⁰ <http://www.slideshare.net/EuropeanLibrarycore-petr-knoth-research-associate>.

реалізована в рамках проекту «Оцифрування на вимогу». Цей проект було започатковано в жовтні 2006 р. 13 бібліотеками з восьми європейських країн, а з 2008 р. він став самостійною мережею. Інші бібліотеки з інших країн також можуть підключатися до мережі EOD. З 2013 р. 20 бібліотек з 10 європейських країн беруть участь у цьому проекті ¹¹.

Проект *OAPEN library* пропонує видавцям, науково-дослідним інститутам та бібліотекам нові ефективні способи поширення наукових публікацій. У рамках цього проекту розроблено нову модель наукових публікацій. Члени OAPEN library мають цифрові видавничі програми, використовують електронні сховища, публікуються на різних європейських мовах, вони відомі через Інтернет у всьому світу (включно із США), тісно співпрацюють з університетськими бібліотеками. Відкритий доступ має багато переваг для всіх зацікавлених сторін у науковій комунікації. Для авторів він розширює їхні творчі можливості, шляхом забезпечення доступу до їхніх творів у всьому світі. Необмежений доступ покращує використання наукових матеріалів, збільшує суспільний вплив та цитованість публікацій ¹²

(Матеріал підготовлено молодшим науковим співробітником відділу програмно-технологічного забезпечення комп'ютерних мереж Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського С. Клочок // www.nbuv.gov.ua).

¹¹ <http://www.slideshare.net/EuropeanLibrary/4-26347212>.

¹² <http://www.slideshare.net/EuropeanLibrary/5-26347343>.